

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ ՆԱԳԱՇ ՀՈՎՆԱԹԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 300-ԱՄՅԱԿԻՆ

Լրացավ միջնագարյան հայ պոեզիայի խոշորագույն ներկայացուցիչներից մեկին՝ Նաղաշ Հովնաթանի ծննդյան 300 տարին։ Լինելով հանճարեղ Սայաթ-Նովայի անմիջական նախորդը, Նաղաշ Հովնաթանը միջնագարյան հայ բնաբերգության լավագույն արագիցիաները սերտորեն շաղկապեց գուսանական-ժողովրդական պոեզիայի հետ։ Իր ստեղծագործության բոլոր կողմերով բանաստեղծը կապված էր ժողովրդի հետ։ Ժողովրդական բանահյուսության կենսահորդ աղբյուրից անվաճ, ժողովրդի վիշտն ու ուրախությունը արտահայտող նրա ստեղծագործությունները հեղինակին կենդանության օրոք արդեն դարձրել էին ճանաչված և սիրված բանաստեղծ։

Հայաստանի աշխատավորությունը արժանավայել կերպով նշեց Նաղաշ Հովնաթանի ծննդյան 300-ամյակը, դասախոսություններ կարդացվեցին ռեսպուբլիկայի մի շարք վայրերում, ինչպես նաև բանաստեղծի ծննդավայրում՝ Շոռոթում։ Միջոցառումներից ամենաուշագրավը Մատենադարանի և Հայկական ՈԱԿ-ի և Մ. Արեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի կազմակերպած երկօրյա գիտական նստաշրջանն էր, որը տեղի ունեցավ Մատենադարանում, 1961 թ. դեկտեմբերի 15—16-ը։

Մատենադարանի գիրեկտոր Լ. Խաչիկյանն իր բացման խոսքում հակիրճ, բայց հիմնական գծերով բնութագրեց պատմական այն միջավայրը, որտեղ կազմավորվել է Նաղաշ Հովնաթանը որպես բանաստեղծ և նկարիչ։ Ուշագրավ փաստերով ցույց տալով Շոռոթի՝ պատմական Հայաստանի Կողթան գավառի այդ փոքրիկ գյուղաքաղաքի առևտրա-տնտեսական վիճակն ու նշանակությունը XVII—XVIII դդ., նա ուրվագծեց այն պայմանները, որոնք խթան էին հանդիսանում առևտրի, արհեստագործության և այդ հիմքի վրա՝ մշակութային կյանքի աշխուժացման համար։

«Նաղաշ Հովնաթանի կյանքն ու գրական ժառանգությունը» թեմայով ընդարձակ զեկույցում կարգաց Մատենադարանի ավագ գիտաշխատող Շ. Նազարյանը։ Նա հրապարակեց տարիների ընթացքում Նաղաշ Հովնաթանի գրական ժառանգության իր կատարած ուսումնասիրության արդյունքները։

Հետաքրքրությամբ լսվեց պրոֆ. Գ. Սեակի զեկույցում «Նաղաշ Հովնաթանի լեզուն» թեմայով։ Բանաստեղծի լեզվա-ոճական առանձնահատկությունները զնահատելուց բացի, պրոֆ. Սեակը ցույց տվեց, որ Նաղաշի բա-

նաստեղծությունների ընդօրինակումները կատարված են լեզվական տարբեր միջավայրերում։ Դրա հետևանքով շատ տաղարաններում Նաղաշի ոտանավորները լեզվական ֆակտուրայի տեսակետից հեռացել են նաղաշյան բուն, հարազատ կոլորիտից և այդ տեսքով էլ մուտք գործել առանձին հրատարակությունների մեջ։ Զեկույցողը հույս հայտնեց, որ հետագա հրատարակություններում այդ վրիպումները կուղղվեն։

Այնուհետև «Նաղաշ Հովնաթանի տաղարանները» թեմայով զեկույցեց բանասիրական գիտությունների թեկնածու Ա. Մնացականյանը, որը ցույց տվեց Նաղաշի ոտանավորները պարունակող տաղարանների փոխադարձ առնչակցությունը, սերումը և հետագա ճյուղավորումները։

Նստաշրջանի երկրորդ օրը լսվեց արվեստագիտության թեկնածու Մ. Սարգսյանի «Նաղաշ Հովնաթանը և հովնաթանյանների նկարչական դպրոցը» զեկույցում։ Նաղաշ Հովնաթանի նկարչական համբավը տարածվել էր իր հայրենիքի սահմաններից դուրս և վրաստանի Վախթանգ VI թագավորը հրավիրել էր նրան իր մոտ որպես պալատական նկարիչ։ Նաղաշի սերունդը հետագայում հայ ժողովրդին տվեց նկարիչների մի հրաշալի հույլ՝ Հակոբ, Հարություն, Հովնաթան, Մկրտում, Հակոբ, Աղաթոն Հովնաթանյաններ, որոնք մոտ 200 տարի զարգացրին հայ նկարչությունը, հատկապես՝ դիմանկարչությունը։

Տեսական հետաքրքրություն էր ներկայացնում բանասիրական գիտությունների թեկնածու Մ. Ավդալբեգյանի «Հայ նոր գրականության նախանշանները XVI—XVII դդ. տաղերգության մեջ և Նաղաշ Հովնաթանը» զեկույցում։

«Նաղաշ Հովնաթանը և աշուղական պոեզիան» զեկույցումով հանդես եկավ բանասիրական գիտությունների թեկնածու Հ. Սահակյանը։ Նա ցույց տվեց Նաղաշ Հովնաթանի կատարած դերը աշուղական պոեզիայի զարգացման և մասնավորապես Սայաթ-Նովայի հրապարակ գալը նախապատրաստելու գործում։ Զեկույցողը հրապարակեց XVII դ. նշանավոր գրող և հասարակական գործիչ Երեմիա Քյոմուրճյանի՝ Պոլսից գրած նամակը Նաղաշ Հովնաթանին։

Նաղաշ Հովնաթանի թիֆլիսյան շրջանի գործունեության մասին շատ կցկտուր տեղեկություններ են պահպանվել, այն էլ իր ոտանա-

վորներում՝ առանձին ակնարկների ձևով: Իս-
նաստեղծի կենսագրության ուսումնասիրության
համար օժանդակ նշանակություն ունի նրա ապ-
րած ժամանակաշրջանում Վրաստանի մշակու-
թյան կյանքում հայերի ունեցած մասնակցու-
թյան հարցի լուսարանում: Ինչպիսի փորձ էր

արված Գրականության ինստիտուտի տալի-
րանա Պ. Մուրադյանի գեղույման մեջ:

Նստաշրջանի արդյունքներն ամփոփեց
Գրականության ինստիտուտի դիրեկտոր Գ. Հով-
նանը:

Վ. Գ.

ՄԵԾԱՐՄԱՆ ԵՐԵԿՈ

1961 թ. դեկտեմբերի 27-ին Հայկական
ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայում տեղի
ունեցավ երեկո, նվիրված մեր ուսուցիչիկայի
ավագագույն գրականագետներից մեկի՝ Խորեն
Սարգսյանի ծննդյան 70 և գիտական գործու-
նեության 40-ամյակին: Հորեկարին մեծարե-
րու էին եկել գրականագետներ, գրողներ, պատ-
մաբաններ, գիտության այլ բնագավառների
ներկայացուցիչներ, ասպիրանտներ և ուսա-
նողներ:

Երեկոն ներածական խոսքով բաց արեց
Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Գրականության ինստի-
տուտի դիրեկտոր Գ. Հովնանը: Բանասիրական
գիտությունների թեկնածու Ա. Խնձիկյանը Գրա-
կանության ինստիտուտի դիրեկցիայի և ողջ
կոլեկտիվի կողմից ջերմորեն շնորհավորելով
Հորեկարին, համառոտակի բնութագրեց նրա
կյանքի ուղին և գիտական-ստեղծագործական
բեղմնավոր գործունեությունը:

Խ. Սարգսյանը երկար տարիներ աշխա-
տել է Գրականության թանգարանում, նախ-
որպես բաժնի վարիչ, իսկ ապա՝ դիրեկտոր:
Նրա ջանքերով հավաքվել ու գիտական մշակ-
ման են ենթարկվել հայ դասական գրողների
բազմաթիվ ձեռագրեր: Հայկական ՍՍՌ ԳԱ
ստեղծման օրից Խ. Սարգսյանն աշխատանք է
անցնում Գրականության ինստիտուտում, որի
դիրեկտորն է եղել 1943—47 թվականներին:
Այժմ նա նույն ինստիտուտի հայ հին գրակա-
նության սեկտորի վարիչն է: Նրա բեղմնավոր
գրչին են պատկանում մի քանի տասնյակ ու-
սումնասիրություններ: Հատկապես հետաքր-
քիր ու արժեքավոր են Մ. Նալբանդյանին,
Ղ. Աղայանին, Վ. Տերյանին, Ստ. Զորյանին,
Ա. Բակունցին, Մ. Աբեղյանին նվիրված հե-
տազոտությունները:

Խ. Սարգսյանը աչքի ընկնող աշխատանք
է կատարել տեքստաբանության բնագավառում:
Նա է նախապատրաստել և իրականացրել Պ.
Պոռչյանի, Ղ. Աղայանի երկերի ու անտիպ
նամակների առաջին գիտական հրատարակու-
թյունը, ինչպես նաև Մ. Նալբանդյանի ստեղ-
ծագործությունների երկհատորյալը՝ ռուսերեն:

Մեծարման երեկոյին վաստակավոր հո-
րեկարին ջերմորեն ողջունեցին՝ Հայկական
ՍՍՌ ԳԱ Նախագահության անունից՝ Ա. Կա-
րինյանը, Հայաստանի Սովետական գրողների
միության վարչության կողմից՝ Հր. Քամբազ-
յանը, Լեզվի ինստիտուտից՝ Ե. Տեր-Մինաս-
յանը, Արվեստի ինստիտուտից՝ Մ. Մուրադ-
յանը: Ողջուններ հաղորդվեցին նաև Մատենա-
դարանի, Պատմության ինստիտուտի, Ակադե-
միայի Հրատարակչության, Երևանի Պետական
համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի,
Հեռակա մանկավարժական ինստիտուտի, Գրա-
կանության և արվեստի թանգարանի, Հնագի-
տության և ազգագրության ինստիտուտի կո-
լեկտիվների, Քաղաքական և գիտական գիտե-
լիքների տարածման ընկերության վարչության,
Գրականության ինստիտուտի սովետահայ, հայ
հին և նոր գրականության սեկտորների կողմից:
Բանաստեղծ Հ. Մահյանը կարգաց հորեկարին
նվիրված իր ստեղծագործությունը:

Երեկոյին հրապարակվեց Հայկական ՍՍՌ
Գերագույն Սովետի Նախագահության հրամա-
նագիրը Խ. Սարգսյանին գիտության վաստա-
կավոր գործչի կոչում շնորհելու մասին:

Վերջում շնորհակալական խոսքով հանդես
եկավ հորեկարը:

Ա. Գ.